דברי בניהו

פרשת תולדות תשפ"ז גיליון מס' 14

בס"ד בהנ"ו עמ"י עש"ו

דברי בניהו עלון תורני במשנתו של רשכבה"ג הגאון המקובל כמוהר"ר יוסף חיים זצ"ל זיע"א בעל בן איש חי רב פעלים מקבציאל וכו' וכו' בפרד"ס התורה וענינים כלליים

על שמו ולעילוי נשמתו של **הבחור היקר והכשר בניהו בן יובל ואירית הי"ו יעקובי ז"ל** נלב"ע ערש"ק י"ח תמוז התשפ"ו תנצב"ה

הסתכלות בנרות: קודם הקידוש יסתכל בנרות, ויכוון ש'נר' הוא שלושת החיבורים הידועים. כי עכשיו הבריאה מחוברת עם בוראה, וצריך להשריש את זה, עוד ועוד, ולהדליק בליבו את האמת הזאת, עוד ועוד.
הקידוש: בעת הקידוש של שבת קודש, נשפע אור מלמעלה, ומגלים את האמת האמיתית, שאין עוד מלבדו, ומתגלה בתוך הבריאה גודל גדלות השי"ת. ויש שבעים תיבות בקידוש, שהוא הכרזת האמונה בשבעים מילים - ובזה אנו כורתים את שבעים הקליפות של שבעים האומות, שהם שבעים מיני שקר שיש להם, והם שבעים דרכים איך להסתיר את אור הבורא.

בן איש חי פרשת תולדות

וְאָמַר "וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם", לְפִי שֶׁיִּצְחָק מִדָּתוֹ גְּבוּרָה, שֶׁהִיא מִדַּת לַיְלָה, וְיֵשׁ לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם יְנִיקָה מִמֶּנָּה; אַךְ אַבְרָהָם מִדָּתוֹ חֶסֶד, שֶׁהוּא מִדַּת יוֹם, וְאֵין לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם יְנִיקָה מִמֶּנּוּ. וְלָזֶה אָמַר: אַף–עַל–פִּי שֶׁאֲנִי, הַגְּבוּרָה, מְבָרֵךְ אוֹתְךָ, הִנְנִי אוֹמֵר לְךָ שֶׁיִּתֵּן לְךָ בִּרְכַּת אַבְרָהָם שֶׁהוּא הַחֶסֶד, מִדַּת הַיּוֹם; וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב, ג): "וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר". "לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ", כִּי מִזֶּה אֵין יְנִיקָה לְזוּלָתְכֶם, אֶלָּא יִהְיוּ לְךָ לְבַדְּךָ, וְאֵין לְזָרִים אִתְּכֶם, שֶׁהִיא הַשְׁפָּעָה מְעֻלָּה וּגְדוֹלָה, דַּאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת שֶׁכֻּלּוֹ קֹדֶשׁ יֵשׁ מַעֲלָה גְּדוֹלָה בְּתוֹסֶפֶת נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁל יוֹם עַל תּוֹסֶפֶת נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁל לַיְלָה, כִּי זוֹ בְּחִינַת נֻקְבָא, וְזוֹ בְּחִינַת דְּכוּרָא.

א. הַתּוֹסֶפֶת שֶׁל נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה דְּבְחִינַת לַיְלָה, כְּבָר בֵּאַרְנוּ מְקוֹם קַבָּלָתָם; וְעַתָּה נְבָאֵר מְקוֹם תּוֹסֶפֶת נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁהֵם מְעֻלִּים וּגְדוֹלִים מִן הַלַּיְלָה, וְהוּא: בַּאֲמִירַת "נִשְׁמַת כָּל חַי" תְּכַוֵּן לְהָכִין עַצְמְךָ לְקַבֵּל עַתָּה תּוֹסֶפֶת נֶפֶשׁ שֶׁל הַיּוֹם. גַּם צָרִיךְ שֶׁתְּכַוֵּן בָּרָאשֵׁי–תֵּבוֹת "נִשְׁמַת כָּל חַי" עוֹלֶה מִסְפַּר שִׁלְשָׁה הַוָיוֹת; וְגַם תְּכַוֵּן: "כָּל חַי" עוֹלֶה מִסְפַּר אֶהְיֶ"ה יהו"ה אֶהְיֶ"ה, וְהֵם מִסְפַּר "חַיִּים"; וְכַוָּנוֹת אֵלּוּ הֵם תְּמוּרַת הַתְּפִלִּין, כִּי הֵם סוֹד הַתְּפִלִּין הַנִּקְרָאִים "חַיֵּי הַמֶּלֶךְ", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ הָאַרִ"י זַ"ל. וְכָתַב הָרַב מוֹרֵנוּ רִבִּי דָּוִד פַּארְדּוֹ זַ"ל בְּ"מִכְתָּם לְדָוִד" סִימָן י"ג: הַבָּא לוֹמַר קְרִיאַת–שְׁמַע בְּשַׁבָּת וְלֹא אָמַר תְּחִלָּה "נִשְׁמַת כָּל חַי", דּוֹמֶה קְצָת לְפִי סוֹדוֹ

לַקּוֹרֵא קְרִיאַת–שְׁמַע בְּלֹא תְּפִלִּין, עַיֵּן שָׁם. וְלָכֵן צָרִיךְ לְהַזְהֵר בְּכַוָּנוֹת אֵלּוּ אֲפִלּוּ הוּא אָדָם פָּשׁוּט. גַּם יְכַוֵּן בַּאֲמִירַת "נִשְׁמַת כָּל חַי" לְהַמְשִׁיךְ תּוֹסֶפֶת קְדֻשַּׁת שַׁבָּת בְּעוֹלָם הַיְצִירָה, כִּי תִּקּוּן "נִשְׁמַת כָּל חַי" הוּא בְּסֵדֶר הַזְּמִירוֹת שֶׁהֵם בְּיִצִירָה. וְזוֹ הַכַּוָּנָה צָרִיךְ לְכַוֵּן אוֹתָהּ מִלְּבַד אוֹתָהּ שֶׁכָּתַבְנוּ לְכַוֵּן בַּאֲמִירַת "נִשְׁמַת כָּל חַי" לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת נֶפֶשׁ יְתֵרָה דִּבְחִינַת הַיּוֹם. וְטוֹב שֶׁהָאָדָם יִרְשֹׁם כָּל כַּוָּנוֹת אֵלּוּ בַּסִּדּוּר שֶׁבְּיָדוֹ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה כַּוָּנָתָם בְּנָקֵל עָלָיו, כִּי כָּל זֶה צָרִיךְ לְכַוֵּן בְּשָׁלֹשׁ תֵּבוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵם "נִשְׁמַת כָּל חַי", וְיַאֲרִיךְ בָּהֶם עַד שֶׁיַּשְׁלִים כָּל כַּוָּנוֹת הַנִּזְכָּרוֹת בָּהֶם.

ב. מִי שֶׁשָּׁכַח לוֹמַר "נִשְׁמַת" וּבֵרַךְ בִּרְכַּת "יִשְׁתַּבַּח" אַחַר שִׁירַת–הַיָּם כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחֹל, כָּתַב הָרַב "מִכְתָּם לְדָוִד", דְּאִם נִזְכַּר קֹדֶם "בָּרְכוּ", אַפְּתִי זִמְנֵהּ הוּא, עַיֵּן שָׁם. וּבְסִפְרִי הַקָּטָן "מִקַּבְּצְאֵל" הֶעֱלֵיתִי: אַף–עַל–פִּי שֶׁשָּׁמַע הַקַּדִּישׁ וְעָנָה "בָּרוּךְ ה' הַמְבֹרָךְ", כָּל עוֹד שֶׁלֹּא הִתְחִיל בִּבְרַכַּת "יוֹצֵר אוֹר",* יֹאמַר "נִשְׁמַת" כְּדֵי לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת הַנֶּפֶשׁ; כִּי עִקַּר קַבָּלַת תּוֹסֶפֶת הַנֶּפֶשׁ בַּיּוֹם הוּא בַּאֲמִירַת "נִשְׁמַת כָּל חַי" וְלֹא בְּ"בָרְכוּ", וְרַק אִם הִתְחִיל בִּרְכַּת "יוֹצֵר אוֹר", אֵין לוֹ לְהַפְסִיק לוֹמַר "נִשְׁמַת", אֶלָּא אוֹמְרָהּ אַחַר הַתְּפִלָּה בְּלֹא אֲמִירַת בִּרְכַּת "יִשְׁתַּבַּח". מִיהוּ נִרְאָה לִי, דְּאִם נִזְכַּר בְּבִרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע קֹדֶם שֶׁחוֹתֵם "גָּאַל יִשְׂרָאֵל", יְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ שְׁמוֹנָה תֵּבוֹת אֵלּוּ: "נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ", וּבְעֵת שֶׁמְּהַרְהֵר בָּהֶם, יְהַרְהֵר גַּם–כֵּן בְּקַבָּלַת תּוֹסֶפֶת הַנֶּפֶשׁ, כִּי הָרִהוּר אֵינוֹ חָשׁוּב הֶפְסֵק, וְיֵשׁ בּוֹ תּוֹעֶלֶת קְצָת לְקַבֵּל תּוֹסֶפֶת הַנֶּפֶשׁ; וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ לְגַבֵּי הַשּׁוֹמֵעַ קְדֻשָּׁה מִשְּׁלִיחַ–צִבּוּר* וְהוּא בְּתוֹךְ תְּפִלַּת הָעֲמִידָה, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּדִינֵי בְּרָכוֹת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרְכָם בַּפֶּה.

ג. שַׁבָּח זֶה דְּ"נִשְׁמַת כָּל חַי" הוּא יָקָר וּמְעֻלֶּה מְאֹד, וְצָרִיךְ לְאָמְרוֹ בְּנְעִימָה, וְהוּא מְסֻגָּל עַל כָּל צָרָה שֶׁאָדָם עוֹמֵד בָּהּ,* שֶׁיִּדֹּר נֶדֶר לוֹמַר אַחַר הַצָּלָתוֹ מֵהַצָּרָה שַׁבָּח זֶה שֶׁל "נִשְׁמַת כָּל חַי" וְיוֹעִיל לוֹ; וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה הֶחָסִיד זַ"ל. וְנִזְכָּר בְּתַחְלָתוֹ נְשָׁמָה וְרוּחַ, כִּי לֹא זָכוּ לִנְשָׁמָה וְרוּחַ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם אֵין לָהֶם אֶלָּא נֶפֶשׁ מִצַּד הַקְּלִפָּה; וְעַל שַׁבָּח זֶה נֶאֱמַר (ישעיה מג, כא): "עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי, תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ". וְנוֹדָע דְּסוֹד "נִשְׁמַת כָּל חַי" הוּא בְּחִינַת תּוֹסֶפֶת קְדֻשַּׁת שַׁבָּת בְּעוֹלָם הַיְצִירָה.